

LEGISLATÍVA V ELEKTROTECHNIKE

Ing. Karel JANEČEK, ŠPE - CV, AOS gen. M. R. Štefánika, Liptovský Mikuláš

ÚVOD

V rámci najvýznamnejších zmien v legislatívnom prostredí v priebehu roku 2017 došlo k rozsiahlej legislatívnej úprave **Zákona č. 264/1999 Z. z. o technických požiadavkách na výrobky a o posudzovaní zhody a o zmene a doplnení niektorých zákonov (Zákonom č. 51/2017 Z. z. z 1. februára 2017)**. Doterajšie znenie **Zákona č. 264/1999 Z. z. nebolo úplne v súlade s platnou európskou legislatívou**, keďže posledná účinná priama novela **Zákona č. 264/1999 Z. z. vznikla v roku 2003, čiže ešte pred vstupom Slovenskej republiky do Európskej únie**.

Cieľom legislatívnej zmeny bolo vytvoriť rámcový zákon, ktorý by obsahoval základné princípy Nového legislatívneho rámca Európskej únie pre podmienky Slovenskej republiky, kde:

- by boli zosúladené všetky spoločné požiadavky,
- zavedená terminológia pre oblasť posudzovania zhody,
- a pravidlá v oblasti sprístupňovania výrobkov na trhu.

Novela **Zákona č. 264/1999 Z. z.** precizuje ustanovenia zákona o právach a povinnostiach hospodárskych subjektov, autorizácii, notifikácii, právach a povinnostiach autorizovaných a notifikovaných osôb, značkách a označení CE, postupoch pri výmene informácií medzi zainteresovanými stranami a čiastočne upravuje postupy orgánov dohľadu a **okrem iného ustanovuje spoločný rámec pre oblasť technickej normalizácie**, vnútrokomunitárne pripomienkové konanie a výmenu informácií o technických predpisoch medzi Slovenskou republikou a Európskou komisiou a sprístupňovania výrobkov na trhu.

ZÁKLADNÉ ZMENY

- Došlo k **presnejšiemu vymedzeniu základných pojmov** z dôvodu ich zjednotenia s pojmami ustanovenými v nariadení (ES) č. 765/2008. Dopĺňa sa **okruh oprávnených záujmov**, nakoľko tento pojem ustanovujú aj smernice Nového prístupu. **Iným verejným záujmom** sa rozumie napr. ochrana domácich zvierat, primeraná úroveň elektromagnetickej kompatibility, efektívne a účinné využívanie rádiového frekvenčného spektra, ktoré sú typické iba pre niektoré smernice Nového prístupu.
- Spresnil sa pojem **posudzovanie zhody** s odkazom na nariadenie (ES) č. 765/2008.
- Výrobkom sa teraz rozumie aj „**výrobok po podstatnej úprave**“, pričom podstatnou úpravou sa rozumie úprava tých vlastností, ktoré sú pre jeho riadenie a bezpečné použitie nevyhnutné. Rozšírením tejto definície dochádza k tomu, že **aj výrobok po podstatnej úprave musí prejsť rovnakým procesom** ako keby išlo o výrobok nový.
- **Vymedzili a rozšírili sa konkrétne povinnosti** vzťahujúce sa na subjekty, ktoré uvádzajú výrobky na trh („**uvedením na trh**“ sa rozumie prvé sprístupnenie výrobku na trhu Európskej únie), a ktorými môžu byť:
 - výrobca,
 - splnomocnený zástupca výrobcu,
 - dovozca,
 - distribútor.

Poznámka: S prihliadnutím na podstatu vzťahu k tzv. „**určeným výrobkom**“, ktorými sú také výrobky, ktoré predstavujú **zvýšené riziko ohrozenia oprávneného záujmu**, na ktorého zmiernenie alebo odstránenie

- **sú ustanovené technické požiadavky** uvedené v § 2 ods. 1 písm. d) a e) **Zákona č. 264/1999 Z. z.**
- **a posudzovanie zhody** podľa § 12 rovnakého zákona,
- alebo posudzovanie zhody, ktoré ustanovuje osobitný predpis (zoznam takýchto osobitných predpisov je vymedzený v odkaze tohto ustanovenia).

Pričom **určené výrobky sa nesmú uviesť na trh, ak nie je preukázaná zhoda** ich vlastností s technickými predpismi.

Zásadnou zmenou je **zmena formulácie v súvislosti s princípom dobrovoľnosti dodržiavania slovenských technických noriem**. Podľa znenia § 7 ods. 1 **Zákona č. 264/1999 Z. z.** pred legislatívnou úpravou **bola zhoda so slovenskými technickými normami dobrovoľná okrem prípadov, keď ich dodržiavanie vyžadoval tento zákon alebo iný technický predpis**. Odkaz na slovenské technické normy, s ktorými bola zhoda povinná, sa uvádzal **priamo v texte technického predpisu**. Takýto postup však znamenal tzv. „**zozáväznenie**“ normy, podliehal však notifikácii z hľadiska možnosti vytvárania technických prekážok obchodu a **nebol v súlade so záväzkom Slovenskej republiky podľa čl. 75 Európskej dohody o pridružení**.

S účinnosťou od 1. januára 2018 sa dotknuté ustanovenie mení na vyjadrenie jednoznačnosti princípu dobrovoľnosti a ustanovuje sa že zhoda so slovenskými technickými normami je dobrovoľná.

V dôvodovej správe k predmetnej novele sa v tejto súvislosti uvádza: „*Základným princípom Európskej únie je dobrovoľnosť, ktorá sa premieta aj do filozofie technických noriem.*

Slovenská republika sa dobrovoľne rozhodla stať sa členom Európskej únie, pričom sa však zaviazala dodržiavať určité pravidlá. To platí aj v oblasti technickej normalizácie. Výrobca alebo iný používateľ má možnosť dobrovoľne sa rozhodnúť používať technickú normu, ktorá dáva predpoklad pre správny postup alebo požiadavky na výrobok; ak sa však pre ňu rozhodne, tak ju potom musí dodržiavať celú alebo jasne deklarovať, ktoré časti normy nezohľadnil. Technické normy ustanovujú „minimálne“ kritériá, ktoré ak budú dodržané, tak je predpoklad, že výrobok alebo postup, a pod. bude bezpečný a správny.

Výrobcom je však daný priestor na to, aby správnosť a bezpečnosť mohol zabezpečiť ešte lepším spôsobom alebo lepším postupom a aby si mohol nastaviť ešte prísnejšie kritériá ako sú popísané v technickej norme. Výrobca sa môže rozhodnúť nepoužiť technickú normu, avšak musí preukázať, že jeho výrobok je bezpečný a spĺňa požadované parametre aj bez použitia technickej normy.“

Ďalšie úpravy v súvislosti s národným normalizačným orgánom a s tvorbou a poskytovaním technických noriem:

- Došlo k úprave definície a spresneniu pojmov „**technický predpis**“, „**technická norma**“ a „**slovenská technická norma**“ s jej prepojením na technickú normu (**Poznámka:** slovenská technická norma je podmnožinou technickej normy).
- Doplnila **definíciu predbežnej** slovenskej technickej normy a jej skratku.
- Uvádzajú sa požiadavky, ktoré musí zabezpečiť slovenský národný normalizačný orgán, ktorým je úrad alebo určená právnická osoba (**Poznámka:** Úrad pre normalizáciu, metrologiu a skúšobníctvo Slovenskej republiky - ÚNMaS SR).
- Doplnil sa postup slovenského národného normalizačného orgánu, pri tvorbe slovenských technických noriem.
- **Ustanovuje sa, že úrad bude oprávnený vyberať poplatky za poskytovanie** slovenských technických noriem, a teda aj za poskytovanie európskych a medzinárodných noriem prevzatých do sústavy slovenských technických noriem a samostatne vydaných medzinárodných noriem verejnosti, pričom **výška poplatkov bude podľa splnomocňujúceho ustanovenia určená vo vykonávacom predpise (Vyhláška ÚNMaS SR č. 61/2017 Z. z. z 20. marca 2017 o poplatkoch za poskytovanie technickej normy Úradom pre normalizáciu, metrologiu a skúšobníctvo Slovenskej republiky)**.
- Definujú sa pojmy „**rozmnožovanie**“ a „**rozširovanie**“ slovenských technických noriem, oprávnenosť na tento úkon, pričom rozmnožovanie a rozširovanie slovenských technických noriem **je možné len so súhlasom slovenského národného normalizačného orgánu**, ktorým je úrad alebo úradom určená právnická osoba, ak taká bola zriadená. Rozmnožovanie a rozširovanie sa týka **nielen celého textu slovenských technických noriem, ale aj časti ich textov**.
- Ustanovuje sa **garancia**, aby sa používatelia slovenských technických noriem dostali k aktuálne platným verziám noriem.

Zdroj:

Dôvodová správa k novele **Zákona č. 264/1999 Z. z.** zverejnená na stránke Národnej rady SR <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&MasterID=6134> a portál **Slov-lex**, prevádzkovaný zo zákona Ministerstvom spravodlivosti SR.

LEKÁRSKE POSUDKY (LP)

V praxi sa naďalej a neustále stretávame s nesprávnymi alebo neúplnými údajmi uvedenými v lekárskejších posudkoch o zdravotnej spôsobilosti na prácu, ktoré sú dokladom o absolvovaní **lekárskych preventívnych prehliadok vo vzťahu k práci** – najčastejšie sa jedná o faktory práce a pracovného prostredia a kategóriu práce pre jednotlivé faktory práce a pracovného prostredia.

Podľa § 16 ods. 2, písm. c) **Zákona č. 124/2006 Z. z.** je **podmienkou na vydanie osvedčenia** na vykonávanie činností elektrotechnikov a revízijských technikov **zdravotná spôsobilosť na prácu**. Podľa § 16 ods. 4 toho istého zákona sa zdravotná spôsobilosť na prácu posudzuje na základe výsledku lekárskej preventívnej prehliadky vo vzťahu k práci a preukazuje sa lekárskejšým posudkom **nie starším ako šesť mesiacov**. Lekársky posudok vypracúva podľa § 30f ods. 1 **Zákona č. 355/2007 Z. z.** lekár, ktorý posudzuje zdravotnú spôsobilosť na prácu. Často dostávame otázky typu, či nestačí preventívna prehliadka, ktorú žiadateľ absolvoval napríklad pred nástupom na preventívnu rehabilitáciu alebo ako výsledok pravidelnej lekárskej preventívnej prehliadky. V tejto súvislosti chcem upozorniť na to, že zákon o tomto nepojednáva, resp. taxatívne vymedzuje rozsah lekárskej preventívnej prehliadky v usmernení ministra zdravotníctva, ktorej obsah a rozsah je závislý na podkladoch od zamestnávateľa – najmä na informáciách o faktoroch práce a pracovného prostredia a kategórii práce. Tieto informácie je zamestnávateľ povinný poskytnúť (najčastejšie nám ich poskytne priamo bezpečnostný technik) a bez nich lekár len ťažko vykoná podrobnú pracovnú anamnézu a rozhodne o doplnkových vyšetreniach.

Neuskutočnenie lekárskej preventívnej prehliadky v lehotách stanovených predpisom je **dôvodom na stratu platnosti osvedčenia** na vykonávanie činnosti. Podľa § 16 ods. 6 **Zákona č. 124/2006 Z. z.** je **fyzická osoba, ktorá má osvedčenie na vykonávanie činnosti povinná podrobiť sa lekárskej preventívnej prehliadke vo vzťahu k práci**, ktorou sa posudzuje jej zdravotná spôsobilosť na prácu potrebnú na vykonávanie tejto činnosti, **do piatich rokov odo dňa**

- vydania osvedčenia na vykonávanie činnosti,
- vykonania predchádzajúcej lekárskej preventívnej prehliadky vo vzťahu k práci.

Ak takáto osoba tak neučiní, tak podľa § 16 ods. 11, písm. b) **Zákona č. 124/2006 Z. z.** osvedčenie na vykonávanie činnosti stráca platnosť. Z uvedených dôvodov, v súvislosti s tým, že sme povinní, ako osoba oprávnená na výchovu a vzdelávanie **vydať potvrdenie** o absolvovaní aktualizácie odbornej prípravy na zadnej strane **platného osvedčenia** na vykonávanie činnosti v tejto súvislosti vyžadujeme od uchádzačov o aktualizáciu odbornú prípravu **doložiť platnosť ich osvedčenia na vykonávanie činnosti kópiu platného lekárskeho posudku**.

Lekársky posudok o zdravotnej spôsobilosti na prácu je tlačivo, ktoré má vzor a obsah taxatívne vymedzený v prílohe 3c **Zákona č. 355/2007 Z. z.**

Rozsah lekárskej preventívnej prehliadky vo vzťahu k práci je vymedzený v Odbornom usmernení Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky o náplni lekárskejších preventívnych prehliadok vo vzťahu k práci uverejnenom vo Vestníku MZ SR vydanie 29-38/2016 z 2. novembra 2016. Lekárska preventívna prehliadka vo vzťahu k práci sa vypracúva na základe podkladov poskytnutých zamestnávateľom, pretože súčasťou je aj podrobná pracovná anamnéza a na základe toho lekár rozhodne o tzv. fakultatívnych (doplnkových) vyšetreniach.

Nie je jedno akého lekára navštívime. Voľba lekára (špecializácie), je závislá od toho do akej kategórie práce je zaradená funkcia, resp. práce, ktoré vykonávame. Ak ide o práce zaradené do tretej kategórie alebo štvrtej kategórie, lekárske preventívne prehliadky vo vzťahu k práci môžu vykonávať okrem lekárov pracovnej zdravotnej služby so špecializáciou v špecializačnom odbore pracovné lekárstvo, špecializačnom odbore klinické pracovné lekárstvo a klinická toxikológia alebo špecializačnom odbore služby zdravia pri práci aj lekári pracovnej zdravotnej služby so špecializáciou v špecializačnom odbore **všeobecné lekárstvo pod dohľadom lekára pracovnej zdravotnej služby** so špecializáciou v špecializačnom odbore pracovné lekárstvo, špecializačnom odbore klinické pracovné lekárstvo a klinická toxikológia alebo špecializačnom odbore služby zdravia pri práci.

Ak ide o práce zaradené do prvej kategórie alebo druhej kategórie, lekárske preventívne prehliadky vo vzťahu k práci môžu vykonávať aj lekári so špecializáciou v špecializačnom odbore **všeobecné lekárstvo**.

POŽIADAVKA NA VZDELANIE

Ďalšou problematickou oblasťou vyplývajúcou z praxe, s ktorou sa naďalej veľmi často stretávame sú **žiadosti o získanie odbornej spôsobilosti uchádzačov, ktorí nespĺňajú podmienku vzdelania**. Podľa § 16 ods. 2) **Zákona č. 124/2006 Z. z. je jednou z podmienok na vydanie osvedčenia na vykonávanie činností elektrotechnikov a revízných technikov vzdelanie a prax podľa právnych predpisov na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci (Poznámka: Vyhláška MPSVaR č. 508/2009 Z. z.)**.

Podľa § 21 ods. 1) **Vyhlášky MPSVaR č. 508/2009 Z. z.** je elektrotechnikom fyzická osoba, ktorá má ukončené stredoškolské **elektrotechnické** vzdelanie alebo vysokoškolské **elektrotechnické** vzdelanie. **Elektrotechnickým vzdelaním sa rozumejú odbory s elektrotechnickým zameraním**, ktoré sú uvedené v prílohe k **Vyhláške ŠÚ SR č. 243/2012 Z. z.**, ktorou sa vydáva štatistická klasifikácia odborov vzdelania. Predmetom klasifikácie sú vedné odbory a študijné odbory na vysokých školách a študijné odbory a učebné odbory na stredných školách.

Za elektrotechnické odbory sa predovšetkým považujú všetky odbory vzdelania začínajúce kódom 26.

Zároveň podľa § 21 ods. 2) **Vyhlášky MPSVaR č. 508/2009 Z. z.** je elektrotechnikom aj fyzická osoba, ktorá **môže v rozsahu svojho odborného vzdelania** vykonávať činnosť na vyhradenom technickom zariadení elektrickom

- ak má odborné vzdelanie v inom učebnom odbore alebo v inom študijnom odbore ako elektrotechnickom, ktorého súčasťou je výučba zameraná na príslušné technické zariadenie elektrické, alebo ak absolvovala **ďalšie odborné vzdelávanie** v akreditovanom vzdelávacom programe zameranom na technické zariadenie elektrické **v minimálnom rozsahu 400 hodín**.

Je potrebné zdôrazniť časť "...v rozsahu svojho odborného vzdelania...". Osoba, oprávnená vydať osvedčenie je povinná vyznačiť takéto obmedzenie rozsahu na osvedčení na vykonávanie činnosti. Tieto špecifické prípady usmernil Národný inšpektorát práce SR a Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR nasledovne:

- ak má fyzická osoba odborné vzdelanie **v inom učebnom odbore alebo v inom študijnom odbore** ako elektrotechnickom, ktorého súčasťou je výučba zameraná na príslušné technické zariadenie elektrické, môže mu byť vydané osvedčenie nielen po ukončení štúdia na strednej škole v zmysle metodického usmernenia MŠ SR č. 8/2014, ale aj osobou oprávnenou na Výchovu a vzdelávanie v zmysle rovnakého usmernenia (Stanovisko NIP č. NIP ORIP/BEZ/2017/2668 z 23. januára 2017).
- ďalšie odborné vzdelávanie v akreditovanom vzdelávacom programe zameranom na technické zariadenie elektrické v minimálnom rozsahu 400 hodín môže absolvovať uchádzač, ktorý má ukončené úplné stredné odborné vzdelanie technického smeru alebo všeobecné gymnázium (Stanovisko MPSVaR č. 11139/2017-M OOP a č. 14565/2017 z 10. apríla 2017).

ZÁVER

Na záver by som uviedol ešte jedno stanovisko Národného inšpektorátu práce (NIP) pod označením NIP ORIP/BEZ/2017/3968 z 12. júna 2017, v zmysle ktorého, je usmernené získavanie osvedčenia na vykonávanie činnosti revízných technikov.

Z tohto stanoviska NIP vyplýva, že nie je možné, aby fyzická osoba, ktorá získala osvedčenie na vykonávanie činnosti elektrotechnika, pričom jej vzdelanie v oblasti elektrotechniky je len spomenutých 400 hodín ďalšieho vzdelávania, ďalej získala osvedčenie na vykonávanie činnosti revízneho technika podľa **§24 Vyhlášky č. 508/2009 Z. z.**

Ing. Karel JANEČEK, ŠPE - CV, AOS gen. M. R. Štefánika
Demänová 393
031 06 Liptovský Mikuláš 6
Tel.: 0960 423926, E-mail: karel.janecek@aos.sk